

STRAST I DUŽNOST

Tajni savetnik Gavriilo Ljvovič Kurjatnjikov, umotavši se u skutove kućnog ogrtača postavljenog vatom (jutro je bilo prohladno), tiho otvori vrata službenog stana i spusti se brzim liftom do poštanskog sandučeta. Okrenu ključ, izvuče svežanj jutarnjih novina. Odmah tu, oprezno i gadljivo kao zmiju otrovnicu, izvuče najnoviji broj „Moskovskog hodočasnika“ i zašušta sivim stranicama. Na prvoj stranici lista koji su Moskovljani veoma voleli šepurio se veliki naslov: NJEGOVA EKSELENCIJA JE VOLEO PILETINU“. I niže, sitnije, ali ipak krupno: „Skandalozno svedočenje lakih devojaka protiv državnog tužioca Kurjatnjikova“. Gavriilo Ljvovič jeknu i zanese se, uhvati se rukom za široko čelo. Pocepati, odmah pocepati to bulevarsko smeće.

„Novosti narodnih deputata“, kako to i dolikuje novinama umerene i respektabilne pozicije, objavile su vest na drugoj stranici i sitnim slovima. Daće Bog, Poljenjka neće ni primetiti – nju interesuju događaji u svetu i kulturi. U „Ruskoj reči“ i „Moskovskom posmatraču“ takođe je prošao dobro – urednici tih novina odnosili su se s poštovanjem prema visokom položaju Gavriila Ljvoviča.

Pošto je uništio klevetničkog „Hodočasnika“, njegova ekselencija pažljivo složi ostale novine i vrati ih nazad u sanduče. Uskoro će se Poljenjka probuditi i sići da uzme štampu. Sad može, nije opasno. Otkad je počeo sav taj košmar, televizijske vesti po prećutnom dogovoru nisu gledali – samo holivudsku seriju „Hitna pomoć“ i kanal „Kultura“. Radio takođe nisu slušali.

O košmaru se u porodici nije govorilo – kao da ga nije ni bilo. Prvih nedelja Polina Apolonovna je išla po kući sva pocrnela i izbegavala je da pogleda muža, a zatim je pobedila sebe, shvativši, da ako još i ona počne da ga kažnjava – pokleknuće Gavriilo Ljvovič, neće izdržati. Ne, nije ona žalila njega, nevernika i bludnika, ne. Samo se setila svoje dužnosti. Jer jedno je – Ganječka, čije je slabosti i grehe isuviše dobro znala, a sasvim je drugo – državni tužilac Kurjatnjikov, sin otadžbine, čovek od časti i ugleda. To je naravno značilo da Gavriilo Ljvovič nikad neće dobiti oproštaj žene, ali poštovanje supruge nije izgubio.

Ta slab je i grešan. Znao je on to celog života, još od Paževskog korpusa, kad je posle večernje molitve preskakao ogradu i do zore nestajao u jeftinim kućama utehe na Ljigovci. Strašni, moćni, đavo, koji se zove sladostrašće, od rane mladosti je rastrzao telo i dušu Ganje Kurjatnjikova. Neiskusni Gavriilo Ljvovič nije umeo da s njim izađe na kraj, i zbog svoje vatrene zaljubljenosti i afričke strastvenosti često je dospevao u rizične situacije. Kako je i pored toga istrajao na pravom poprištu – ostaće zauvek tajna. Verovatno ga je od propasti spasavao njegov anđeo čuvar, moćnokrili Gavriilo, radi nekog velikog cilja. A propast se često šunjala veoma blizu. I sad kad je kišno vreme na sebe podseća parče olova ispod levog lakta – iz davnog dvoboja sa drugim sekretarom Svetodanilovskog okruga zbog zlatokose Lorelaj, zamenika organizacionog sekretara. A i kasnije u Prvoprestonj

Moskvi, dešavalo se mnogo toga – progutala je Polina Apolonovna, tada još uvek Poljenjka, mnogo tuge, suza i uvreda do srca.

Ali kad se približio tridesetoj, kad se drugi slastoljupci tek otiskuju u Velike Avanture, Kurjatnjikov se odjednom naglo promenio. Odjednom je shvatio da čovek koji je izabrao put pravosuđa treba da bude besprekoran i čist – inače nema pravo da čuva snežnobelu togu Zakona.

I Kurjatnjikov je uspeo da savlada podmuklog đavola. Život, koji je do tada prolazio u strasnom bunilu, ušao je u mirno korito. Poljenjka je oživela, podmladila se, rodila mužu jednu za drugom dve kćeri, pametne i lepe. I karijera je krenula naviše. Postao je Gavriilo Ljvovič najmlađi u ruskoj istoriji čovek od poverenja državnog tužioca, već viđen kao neko ko će jednog dana da stane na čelo uvažene ustanove.

I jedino Bog zna, a pre će biti đavo, kolikih muka, kolikih neverovatnih napora volje je koštalo Kurjatnjikova da bez strasti gleda dugonoge sekretarice utegnute u kratke uske suknje, nabujale poslanice raskošnih grudi iz frakcije „Dame Rusije“, ministarku zdravlja Amaliju Francevnu fon Baze, ili jednostavno nasmešene spikerke na NTV kanalu (posebno se njegovoj ekselenciji sviđala jedna crnka dražesnih malo kosih očiju).

Kad je napunio pedesetu, Gavriilo Ljvovič se nadao da će sve uskoro biti drugačije – stišaće se bure hormona, ustuknuće plot i osloboditi put mudrosti, blagoslovenoj nagradi srednjih godina. I doista se činilo da je tako. Mada su ga vreli bestidni snovi mučili kao i pre. Ali do đavola – to je, kao što je poznato, neodgovorna materija koja se ne pokorava snazi volje.

I iznenada, kao grom iz vedrog neba pred zalazak sunca – to. Prokleta, slatko, koje uzdiže do rajskih visina i sunovraćuje u adske bezdane. Činilo mu se sad, sve bi dao da nije bilo te proklete noći. A istovremeno (srce ne prevari) znao je Kurjatnjikov: da nije bilo te noći, život ne bi bio život.

Evo šta se desilo: Kurjatnjikov, tajni savetnik u aktivnoj službi, državni tužilac, kavaljer ordena Podvezice i Zvezde II stepena zasluga za otadžbinu, jedan od prvih dostojanstvenika Imperije, zaljubio se istovremeno u dve žene.

Čak ni u mladim ludim godinama takvo nešto mu se nije dešavalo, a sad eto ti.

Gavriilo Ljvovič je upravo radio na slučaju od ogromnog državnog značaja. Znao je da ide po ostrici brijača. Svašta je mogao očekivati od zlotvora: i javne šamare, i klevete, i čak, otrov u omiljenom tužiočevom koktelu „margarita“.

Jednog dana je njegova ekselencija prilazio zgradi tužilaštva u svom blindiranom „dajmaler-bencu“. Podigao je pogled s tajnih spisa i obamro. Na kapiji je stajala vitka devojka sa šeširom ukrašenim nojevim perjem i velom preko lica. Uhvativši pogled čoveka države, ona skloni veo s prelepog lica i krenu napred (limuzina je već kočila), i Gavriilu Ljvoviču probode srce svetlost njenih jarkozelenih očiju.

A tog istog dana, tačnije večeri, kad je Kurjatnjikov sa svojim švajcarskim kolegom sedeo u Helikon-operi na „Hofmanovim bajkama“, ugleda jutrošnju neznanku u susednoj loži. Okrenula se prema njemu, i državni tužilac bolno uzdahnu – oči lepotice sada nisu bile zelene, već plave – preplave. Gavriilo Ljvovič se savlada, setivši se da postoje kontaktna sočiva u boji, i do kraja se predade silini Ofenbaha.

Sunovrat tajnog savetnika u aktivnoj službi započeo je sutradan na prijemu kod engleskog ambasadora ser Endrjua Vuda.

Na vrhu mermernih stepenica, pored ogledala, Kurjatnjikov ugleda divnu neznanku, koja kao da se udvojila.

Prvo je pomislio da su to šale venecijanskih ogledala, međutim, kad se približio, shvatio je da su devojke dve – jedna je imala plave oči, kao voda Crvenog mora u Ejlitu, a druga zelene, kao lišće nane. Gavriilo Ljvovič se seti slike Džona Evereta Mila „Jesenje lišće“, i mada je znao da voleti preraphaelovce znači nemati dobar ukus (upravo je o tome razgovarao s premijerom prilikom poslednjeg susreta u Kremlju), baš ta slika na kojoj su prikazane dve zagonetne žene s očaravajućim očima punim tamne vatre, od detinjstva je ispunjavala njegovu dušu neizrecivom čežnjom.

On sam je prišao sestrama-bliznakinjama, niko ga nije lasom vukao. Krenuo je razgovor. Jedna je rekla da se zove Odilija, a druga Norma. Ni prezime, ni mesto službe svojih novih poznanica Gavriilo Ljvovič nije stigao da sazna – ustručavao se da pita. Naravno, imajući u vidu neograničene mogućnosti, ništa ga nije koštalo da sazna te sitnice, ali proveravati dame, pa još iz ličnih pobuda, to se kosilo s Kurjatnjikovljevim poimanjem časti. I bunilo je počelo. Gavriilo Ljvovič je sanjao čas zelenooku Odiliju, čas plavooku Normu, a ponekad – i to je bilo najslade – obe zajedno.

Čvor se razvezao iznenada.

Jednom, pre pola godine, sekretarica donese koverat. U njemu poruka, namirisana parfemom „Kenzo“ (mlađa kći državnog tužioca, studentkinja istorijsko-filološkog fakulteta RGGU, koristila je upravo taj). U poruci ni reči – samo adresa nacrtana ružem za usne. Reči nisu bile ni potrebne. Gavriilo Ljvovič je obukao mantil, stavio na glavu šešir širokog oboda, i sam, bez svite, čak i bez telohranitelja, što je bilo čisto bezumlje, izašao na Veliku Dimitrovku utonulu u sivi sumrak. Usput ga je mučila zagonetka: koja je? Čas je želeo da to neizostavno bude Norma, a zatim bi odjednom počeo da šapuće: „Odilija, Odilija, Odilija“.

Vrata u susret su se otvorila sama, još dok je prema zvoncetu podizao kažiprst u rukavici od fine žute kože.

Iza otvorenih vrata crneo se mirisni mrak. „Ponekad te čekam“ – pevao je glas Alsu, omiljene pevačice tajnog savetnika u aktivnoj službi.

Kurjatnjikov kroči unutra, i zagrljše ga nevidljive gole ruke – ali ne dve, čak ne četiri, već mnogo više. U zagrljajima te hiljadoruke, hiljadunoge boginje proveo je Gavriilo Ljvovič najsladu noć svog života.

A dalje, dalje se već zna: gnusno ucenjivanje, videotraka, zahtevi da se raspravlja u parlamentu, i najteža, najnezaslужnija uvreda – odluka sa najvišeg mesta o odstranjenju iz službe.

Da se ubije – naravno, to je bila prva misao: umreti i znati da će u večnom snu nestati svi nemiri srca, hiljade muka...

Ispaliti sebi metak u čelo – slabost koja bi se mogla oprostiti, ali ono na šta Gavriilo Ljvovič nije pomislio nijednog trenutka bila je dobrovoljna ostavka. Zar da prenebregne dužnost, da ne završi započeti posao od koga je zavisila ne samo budućnost Rusije već i celog čovečanstva! Ne, trebalo je pokazati čvrstinu, nositi do kraja svoj krst.

Od državnog tužioca u nemilosti mnogi su okrenuli glavu. Mnogi, ali ne svi, zato što za ruskog činovnika reč „časť“, hvala Bogu, nije prazan zvuk.

Gavrilo Ljvovič je odbio da odgovara na pitanja senatora i poslanika, jer plemenit čovek ne govori javno o svojim ženama, čak i kad su se one ponele nedostojno. I, ako ćemo da govorimo istinu, jedno srce njegove ekselencije sve do jutros je grejala plašljiva, gotovo bezumna nada: a možda su i one, Odilija i Norma, žrtve čudovišne intrige?

A danas novi udarac. „Skandalozno svedočenje lakih devojaka“...

Kao tamo, u finalu „Kralja Lira“: „Prepukni, srce. Kako nisi prepuklo?“

Nečujnim korakom Gavrilo Ljvovič prođe kroz salon i stade na pragu sobe svoje žene. Poljenjka, svetli anđeo, još je spavala.

(S ruskog preveo **Novica Janjušević**)

Boris Akunjin (Čartišvili Grigorij Šalvovič) rođen je u Gruziji 1956. godine. Završio je istorijski fakultet. Nekoliko godina je bio jedan od urednika časopisa „Strana književnost“. Pod pseudonimom „Boris Akunjin“, počev od 1998. godine objavljuje više romana avanturističkog i kriminalističkog sadržaja, čiju radnju često izmešta u vreme carske Rusije. Knjige mu se prodaju u milionskim tiražima. Dobitnik je mnogih uglednih nagrada u svojoj zemlji i Prix Mystere de la Critique (Francuska). Na srpski jezik je prevedeno više njegovih romana.

„Strast i dužnost“ je uzeta iz knjige „Bajke za idiote“. (N. J.)